

Festa dels Xatos

Rubí

Ubicació

Comarca: Vallès Occidental
Lloc/Adreça: Sant Muç, 08191-RUBÍ
Emplaçament A Sant Muç

Coordenades:

Latitud: 41.50924
Longitud: 2.02202
UTM Est (X): 418386
UTM Nord (Y): 4595752

Classificació

Número de fitxa 08184-84
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Manifestació festiva
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XIX
Estat de conservació Regular
Protecció Inexistent
Accés Restringit
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública

Fitxes associades:

[Ermita de Sant Muç](#)

[Masoveria de Sant Muç](#)

Autoria de la fitxa Juana Maria Huélamo - ARQUEOCIÈNCIA

Data de registre de la fitxa: dj., 12/10/2000 - 02:00

Descripció

Es celebrava el dilluns de Pasqua florida. Pel seu interès es pot reproduir una de les primeres transcripcions de diaris que es troben sobre la festa: (Diari de Barcelona, 1855) "la vigília de Pasqua, entre les dues i les tres de la tarda, cridà l'atenció del públic recorrent els carrers de la ciutat, una alegre i nombrosa comitiva que empenia la marxa en romeria a l'ermita de Sant Mus. El seu ordre era una cosa tan notable com original, anaven al davant cinc genets que figuraven els batedors, seguien altres tants individus d'arrogant talla, eren els gastadors; un d'ells portava una cullera monstruosa on podien cabre un parell de pollastres; el segon sostenia una forquilla d'igual mida, que podia servir de trident per a una estàtua de Neptú; el tercer sostenia un ganivet proporcionat a la cullera i a la forquilla; els altres dos, a manera de lictors romans, duïen a l'espatlla dos enormes pans, que segurament pesaven més de mitja arroba cada un. Seguien uns trenta o quaranta individus en doble fila, darrera els gastadors, i quatre cornetes o trompetes proveïts de grans corns de caça; venien després alguns animals de càrrega que portaven els comestibles de la divisió expedicionària, i, acabat, d'una espècie de banda de música militar que tocava motius populars, patriòtics i valsos; tancava la comitiva, la bandera del Sant; a cavall del banderer i els dos acompanyants. Tots els que formaven el cos d'infanteria anaven completament uniformats amb brusa, barret de palla, pantalons i polaines, la manta a l'espatlla, a manera de motxilla; anaven tots proveïts de tovallola, cobert de fusta, plat i vas de llauna (...) la comitiva va a Sant Mus fa molts anys, per tradició de pares i fills entre diverses famílies d'artesans de bon humor, fent el viatge en l'ordre més recomanable. Abans d'arribar a Sant Cugat del Vallès, ja els esperen els habitants del poble i es disputen la satisfacció d'allotjar-los; aquests, per la seva part, organitzen balls, festegen el batlle amb una serenata i al poble amb la cercavila o passacaglia. La Font del Roure és el lloc de reunió de tots els qui s'uneixen a la bandera per acompanyar-los a Sant Mus, formant-se a vegades. Una comitiva de més de mil persones. De retorn, la mateixa font és el lloc de comiat dels romeus, cada grup dels quals es dirigeix al seu lloc d'origen. Els de Barcelona entraven a la ciutat cap a les vuit del vespre del dilluns i recorrien alguns carrers abans de dispersar-se, projectant grans plans per a l'any vinent". Tothom vestia igual i, durant el trajecte, estava totalment prohibit pujar als carros de queviures, per por del que podés passar. L'únic autoritzat era el cuiner, que feia un famós arròs (JORBA, 1986).

Observacions:

Al romiatge dels xatos es cantava la següent corrandà: "A la nostra colla, / de dones, no en volem, / que porten criatures / que donen gros turment; / les criatures ploren, / i això és un desconsol; / portem barret de palla / perquè no ens toqui el sol. / Tirem endavant / tirem endavant, / tre, tre, tre, tre. / En sent a Rubí, / a la Plaça Major, / allí armarem un ball / que en serà un ball rodó, / Allí no hi volem modes, / tothom que balli a son gust; / venim de la muntanya / de visitar Sant Mus. / Tirem endavant, / tirem endavant, / tre, tre, tre, tre. (JORBA, 1986). Es va formar una "Colla dels Xatos de Sant Mus de l'Havana" l'any 1884 amb motiu d'una festa benèfica. Formada per catalans emigrats i presidida per Romà Clausolles. La desfilada que feren tingué tant d'èxit que van haver d'associar-se formalment, i tenir una seu (JORBA, 1986). L'ermita de Sant Muç és lloc de celebració d'aplecs dels que avui encara es celebren dos d'annuals. El principal, Dilluns de Pasqua Florida, l'altre a la tardor, el tercer diumenge d'octubre, anomenat de Sant Muç i del Roser, en que després de l'ofici es fan ballades de sardanes.

Història

La dada més antiga de Sant Muç a la península ibèrica consisteix en una inscripció visigoda (segle V) apareguda a Carmona on indica que el 13 de maig és la festa de Sant Muç de Constantinoble, màrtir.. Al segle X es troba el nom a Catalunya i al segle XI es venerava a Cànoves. La primera dada de Rubí correspon al segle XIV. Al llarg dels segles XVII i XVIII, les institucions gremials i de pietat barcelonina iniciaren els romiatges i les festes als santuaris propers a la ciutat (JORBA, 1986). La primera colla dels "xatos" es va fundar, a la primera meitat del segle XIX (segons notícia del Llibre Verd, de 1848) al barri del Raval, de Barcelona, per part d'artesans. En aquest barri es venerava el Sant a la capella de l'església de

l'Hospital de la Santa Creu i a la de l'Àngel, davant l'església de Sant Agustí (SERRA, 1961, 1983). Segons Jorba (1986) el nom de "xatos" va ser el resultat de l'ambient humorístic de la societat barcelonina de l'època, com es pot comprovar en multitud de noms de societats i agrupacions semblants, en periòdics i, fins i tot, en alguns establiments. Això mateix es creu de l'organització marcial de la comitiva on pot observar-se certa ironia a guerres i bullangues; els fusells eren substituïts per grans culleres, per forquilles i ganivets i altres utensilis, que justifiquen una de les causes de la sortida a la muntanya: un bon àpat (JORBA, 1986). Desfilaven recorrent el major nombre possible de carrers, saludaven les autoritats, donaven un petit concert i, el que portava la bandera (guarnida amb flors i cintes) i els acordionistes anaven muntats a cavall; els altres, vestits d'uniforme, amb els instruments característics a l'espatlla (com ha estat costum en moltes agrupacions corals) sortien pel portal de Sant Antoni, feien parada a la font del Roure, a Vallcarca, on se'ls unien els veïns de les poblacions del Pla, Gràcia, Sans, Horta, Sarrià i Sant Gervasi. Emprenien el camí per la muntanya a peu, a través de Collserola i Sant Cugat, (on molts passaven la nit) arribant pel camí dels Sagraments a Rubí (SERRA, 1961; 1983). La població sortia a rebre'ls i els acompanyava fins a Sant Muç. L'ermita de Sant Muç havia estat propietat de la família Ramoneda fins a mitjan segle XIX que la van donar al bisbat de Barcelona. En aquell segle l'ermita esdevingué molt concorreguda i molts visitants s'hostatjaven a la masia. Dormien a la pallissa i hi compraven el menjar i al dia següent continuaven el camí (RUFÉ, 1984a; 1997a). La bandera presidia els actes. Es feia un ofici solemne, es cantaven els goigs, i es venerava el sant. Dinar i esbarjo, i a l'entrada de fosc, retornaven a Rubí, posaven la bandera al balcó del batlle de la vila i dormien a la població allotjats per les cases. L'endemà al matí retornaven a peu, pel mateix camí a Barcelona. A la font del Roure, els esperaven la família i amics. Descansaven i després de berenar feien un ball i s'acomiadaven els dels pobles del pla, els quals retornaven als seus llocs, entrant els xatos a la ciutat cap el tard il·luminant-se amb atxes de vent. Amb el temps la colla es dividí formant-se la dels "Xatos vells de la bandera nova" i la del "xatos nous o xics de la bandera vella". Tos ells, cada any, procuraven rivalitzar en l'originalitat dels vestits, ornaments i també, en la desfilada per la ciutat (SERRA, 1961; 1983). Els drets per a formar part dels xatos passaven de pares a fills. S'havia de tenir entre 18 i 40 anys i haver observat bona conducta, pagant 1'25 pessetes a l'entrada i una pesseta quinzenal (JORBA, 1986). A l'ermita també hi feia cap gent de les veïnes poblacions de Castellbisbal, Ullastrell, Terrassa i Sabadell. Cap el 1980 es troba al subsòl de l'estatge dels exvots, una pedra litogràfica per imprimir estampes de l'altar de Sant Muç que es conserva al Museu de Rubí, així com també hi ha dipositada la bandera dels xatos que lliuraren, els descendents del darrer d'ells "en Pau de la Barba", el qual va morir l'any 1922 (RUFÉ, 1984a; 1997a).

Bibliografia

JORBA I VALLS, M. Àngels (1986) Els Xatos i el romiatge a Sant Muç. Rubí: Patronat Museu Biblioteca de Rubí. PRAT, Josep (1999) "Rubí. Passat, present i futur d'una ciutat jove i dinàmica" Rubí. Guia Local. Pp. 6-10, Ed. Hermes Comunicacions S.A. RAMON I VIDAL, Jaume de (1989) "Una colla de Sant Muç a l'Havana (Cuba, 1885)" XXXII Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, Vol. II, pp. 307-318, Rubí: Fundació Museu Biblioteca de Rubí - Centre d'Estudis Rubinencs. RUFÉ I MAJÓ, Miquel (1984a) Les masies de Rubí i la seva gent. Patronat del Museu-Biblioteca de Rubí. RUFÉ I MAJÓ, Miquel (1997a) Les masies de Rubí i la seva gent. Rubí, Rubricata. El setmanari de Rubí. Caixa de Terrassa. SERRA I ROSELLÓ, Josep (1961) Ermites del Vallès. Barcelona: Arxiu Bibliogràfic Excursionista de la Unió Excursionista de Catalunya (Barcelona, Ed. Rafael Dalmau. SERRA I ROSELLÓ, Josep (1983) Ermites del Vallès. Sant Cugat del Vallès: ER. Edicions Catalanes.

